„ЗАСТАВА“ излази редовно
средом, петком и недељом на целом табаку
а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 75. У Новом Саду у петак 16. (28.) маја 1886. ГОДИНА XXI.

ГЕРМАН И ОДБОР ПЕТНАЈСТОРИЦЕ.

Ево је прошао читав низ година како нам се попео на груди Герман Анђелић, тај крвник наше автономије, те нам неда да дишемо. Нами су ретко кад слободне руке, а кад нам после дугогодишњег чекања одрешише стеге, кад дође лане до сабора, тада је цео народ веровао, да ћемо снажном руком отиснути са народних груди разузданог и неваљалог калуђера, Германа Анђелића.

Имали икога, који је у стању да нам поврати прохујали септембар од године 1885? Боже мој, како ли се онда на сабору кршило и ломило, колико беше онда наде и страховања?! У један мах изгледало је већ, као да ће народ победити. Сабор је једногласно закључио адресу, у којој је жигосао Германа као непријатеља закона и автономије, а изрекао тврдо уверење, да је под тим човеком сваки успешан рад — немогућ. И онда је наступио судбоносни час, кад је требало ту крупну реч, привести у дело. Народни посланици већаху у клубу: дали да обуставе рад у врту автономије донде, док се не изјури напоље коза, која ће иначе све да побрсти и изгази. Народни посланици већаху у клубу: да ли да се упуштају и даље у некорисни рад, дали да и даље сипају воду у решето, или да обуставе рад и тиме у име народа изречу: Ми, или — он!

У тим часовима беше охоли калуђер Герман сломијен. Он је обијао праг краљ. комесара; дојурива је усплахирен великом жупану у Н. Сад; трчкарао је у Варадин генералу, а његове креатуре обливаше бледило.

Има ли икога, који ће да поврати те дане? Јер доцније почеше посланици да се колебају; у њиховим редовима појавила се слабост; већина се ослонила на адресу која данас није ни предана владару, њој је недостајало одлучности, да делом покаже како је сваки рад узалудан, док не падне главна препрека: — Герман.

Дугогодишње горко искуство, није узето у обзир. Сабор се упустио у рад, ма да је владару рекао да не може; он је своје рођено дело, своју рођену адресу — побрисао. Тај час неодлучности и колебања, скупо нас је стао.

Од ото доба прошло је једва нешто више од по године дана. Па какве грозне промене! Састао се сабором изабрани „одбор петнајсторице“, да спреми саборске предлоге. Па шта видимо? Потпредседник сабора, вођа већине, др. Илија Вучетић, под киме је донета адреса, да се под Германом Анђелићем не може радити тај исти подпредседник, упушта се као седник одбора петнајсторице с Германом у рад и пише му молбу,, нека његова екселенција, шта ли, пошље одбору мишљење синода о неким уредбама, односно нека Герман узме те уредбе у претрес, првог идућег синода.

Ал већ, то је морало бити, то је конзеквенција саборског рада. А Герман? Он написмено одговара, да синод за 6 година није узео те уредбе у претрес, па да их неће ни сад узети у претрес, кад се синод 26. маја састане.

Па шта видимо из тога? Видимо то, да од оног Германа, кога смо хтели да оборимо, од оног Германа, за кога рекосмо да с њим радити не можемо, ми молимо данас повратак неких уредаба, а он вели: — нећу.

Дали смо сада уверени, да се са Германом и под Германом радити не може? Можда и јесмо. . . та били смо то уверени и лане септембра, па опет не искуписмо то уверење са свим. Имали икога ко ће сад да нам поврати септембар од ланске године? Или зар се то исто може учинити и идућег сабора? — Ми чекамо тај сабор и — чекаћемо га.

„Одбор петнајсторице“ био је врло вредан; он ће вајдуже за неки дан посвршавати своје послове и онда . . . онда . . . треба да реши и о сазиву сабора. Онда ће се видити, дали ће моћи г. др. Вучетић као потпредседник сабора, без икакве препреке, одгођен сабор сазвати. Донде ће на сваки начин одбор петнајсторице заузети положај према најновијем безобразлуку Германовом, јер се оваке срамоте не могу мирно поднети. Нити је наш народ вољан да се игра сабора, па да га Герман на сваком кораку изиграва, нити ће народ то дуго трпити. Ми ћемо сачекати да одбор учини своје, па ћемо онда проговорити коју — отворенију. Овако се више не може.

Ј. Т.

ГРЧКА СЕ РАЗОРУЖАВА.

Дакле ће на балканском полуострву да престане ратно стање; Грчка је почела озбиљно да се повлачи с границе и да разоружава своју војску. Не може се баш рећи, да је много људи веровало, е ће се Грчка озбиљно с Турском заратити. Кад је на измаку лањске године почела да се полако и лењо спрема за рат, онда је до душе много лармала, много претила, ал баш зато су сви били уверени, да она тиме хоће само да изнуди нешто, без — рата.

Европа се испрва слабо освртала на Грчко оружање, и баш је тиме Грчку изазвала да се и даље оружа. Тако се Грчка спремала за рат све мало помало, то је трајало месецима, и напослетку је тако рећи довршила сву ратну спрему. Онда је тек Европа постала озбиљна и тражила пута да спречи рат Грчкој. Ко данас мери ствар, тај ће рећи: Грчка је одустала од рата, што је Европа затворила њена пристаништа, што је Европа заједнички устала против тог рата. Но тако само изгледа ствар. У истини је пак то, да је Грчка озбиљно хтела рата, она би имала до сад времена трипут заратити се, и тада би се чувала Европа да се умеша.

Ми нећемо да осуђујемо Грчку што није ратовала, шта више изгледа да је паметно било, што је седила за сад с миром Шта је могла сама постићи? Да је и над била Турску, што је врло сумњиво, Европа би досуђивала: хоћел јој се шта дати и колико. А данас није баш Европа наклоњена да се заузме за Грчку.

Грчка је данас издала многи новац, она се без невоље јако истрошила и бар да хоће једном да се научи памети. Ово како је Грчка данас прошла, могло би и другим балканским државама да послужи за наук. Тај наук гласи, као што то врло добро рече генерал Игњатијев: „Ни једна балканска држава не може сама за себе ишта учинити.“ А данас су богме балканске државе тако почеле. Испрва устаде Бугарска, после Србија против Бугарске доцније је хтела нешто Грчка, а Црна Гора је остала са свим на миру.

Још никад до сад није се показало на делу такво растројство балканских народа и држава као сад. Зато и јесте тако очајно стање као никад, зато се и чују тамо све чешћи узвици: „Аман Русе, зар ћеш нас оставити.“

Тако је била запомагала и Грчка у последње време, тако су погледи и њене дипломације били управљени на Ливадију, где се бавио цар Александар. Онде су слегли раменима, а може се и мислити зашто Кад је 1877.—78. год. Русија заратила, онда су Грци били мирни. Сад је тешко очекивати од Русије да се она дигне и зарати можда са три четврти Европе онда, кад се то Грчкој прохте, а кад су околности по Русију неповољне.

Русија кад се зарати, мора добро изабрати време, мора бити спремна са својим савезницима, јер пострада ли она, онда су још горе пострадали балкански народи. С тога је она и препоручивала Грчкој, да се у овој прилици не ослања на њу. А као што већ рекосмо, Грчка сама тешко да би победила Турску, а да Русија за побеђену Грчку тражи ма шта, то не иде лако, и зато би морала ратовати. Друкче би стојала ствар, да су балкански народи сложни, те да се могу не само на своје право, но и на своју силу и победу позивати.

Грчка се дакле разоружава, а није ништа постигла. Да се хоће бар користити искуством, ког је могла овом приликом стећи, па нек јој нијо жао. Доћи ће дан разрачунања, дан кад ће сви балкански народи требати да бране своје, доћи ће он, а да га нико и не изазива. Да хоће бар тај дан затећи балканске народе сложне.

Политички преглед.

Шта мисле у Србији о нашем економском рату? „Нови Београдски Дневник“ пише под насловом „Економски рат“ између осталог и ово: У пакленим мукама живела је Румунија читавих десет година и тек сад, нашег 20. маја, моћи ће се, ако хоће, њих курталисати. Тога дана њен уговор престаје да важи са Аустро-Угарском и онда она, ако не извојује од Аустро-Угарске неки пробитачнији уговор, бар ће се спасти њеног ужасног дављења и експлоатисања. Ми много полажемо на рат економни између Румуније и Аустро-Угарске. Свака штета и свако унижење, нанесено тој земљи Аустрији, која нас је и политички и економно прегњавила, у интересу је свију балканских народића. Нама ни од једне државе у свету не предстоји толико опасности, колико од ње и с тога, ни једној не можемо желити скорију пропаст, по њој. Она је нама, окупацијом Босне и Херцеговине, тежњом ка Солуну и трговинским и железничким уговором, глоговим коцем затворила врата напретка нашег и без њене пропасти или унижења, нама помоћи нема.

Хрватски сабор Загребачки лист „Аграмер Тагблат“ орган централног клуба дознаје, да ће троједнички сабор почети радити тек месеца октобра о. г.

Румунска комора примила је једногласно нову автономну царинску тарифу. Страначких разлика је нестало, кад је требало тај чин румунске трговачке политике санкционирати. Румунска је комора очито хтела показати Аустро-Угарској, да приме навештени царински рат и да га се — небоји. Ако је било у Аустрији оптимиста, који су у јавности подржавали наду, да ће се у Румунској предомислити и да ће попустити, чим царински рат озбиљно запрети, то су се сви темељито преварили. Разлика старог и новог тарифа ова је:

	Стари тариф од 100 кгр.	Нови тариф од 100 кгр.
просте вунене робе . .	30 фран.	100 фран.
фине вунене робе . . .	50 „	250 „
просте памучне робе .	20 „	100 „
врпце	7% „	1200 „
ципеле	90 „	1000 „
рубенина	7% „	2100 „
шивећи стројеви прости од царине		40 „
шибице	10·50 ф.	120 „
батист	24·50 „	1400 „

ЛИСТАК.

ПРАВИЛА СВЕТИХ АПОСТОЛА И ГЕРМАН.

Мојој побожности мало беше, што сам изучио часловац и псалтир, што сам проучио еванђеља и апостоле и што у прсте знам све молитве, све тропаре и кондаке и у опште све црквене песме и читаво јектеније, већ сам се бацио и на проучавање канона (правила) светих апостола и свих васионских и помесних светих сабора, која су правила у нашој православној цркви примљена као закон, као светиња, по којима се нарочито духовна лица имају владати.

Но у колико је то проучавање годило мојој хришћанској души и у колико ме је то крепило у побожности, у толико ме је и ожалостило и ојадило, јер видех, да су та света правила само мртва слова и да их баш духовна лица нимало не поштују. Јер да та света правила одиста нису мртва слова, већ свети закон у нашој цркви, као што би требало да су, онда би Герман са своје столице требао бити давно свргнут.

Ево да чујете, шта се вели у појединим правилима светих апостола!

У правилу шестом каже се: „Епископ или презвитер, или ђакон век не узимље на себе световних послова. Иначе нека се свргне“.

А руковање са грдним добрима у Даљу, Борову и Белом Брду, а весеља у Крушедолу, а куварица и нежна ћерка, што су по Германовој милости чак на карловачкој беседи парадирале, а стотину других сличних ствари, зар то нису све „световни послови“? Дакле већ по том правилу светих апостола требао би се Герман свргнути.

У тридесетом правилу каже се: „Епископ, који се послужи световним властима, да кроз исте задобије цркву, нека се свргне, па и одлучи, а тако исто и сви они, који с њиме опште.“

Ово је са свим јасно. Ово правило као да су свети апостоли специјално за Германа поста или, јер можда су предвиђали, да ће у деветнаестом веку Тиса наименовати Србима Германа за патријарха, па као мислише, да ће добро бити, да се таквим правилом православна црква очува од изнимног стања. Свети апостоли да богме нису ни помишљали, да њихова правила неће баш духовна лица поштовати, а кад би та апостолска правила имала законску снагу, онда би се Герман и све његове присталице морали свргнути и одлучити од осталих православних Хришћана, као што се шугаве овце одлучују од здравог стада.

У тридесетседмом правилу стоји: „Два пута у години нека буде сабор епископа и нека међу собом испитују догмате благочастија и разрешују црквене спорове, који се истакну: једанпут четврте недеље педесетнице, а други пут дванаестог Хиперверетеја.“ (Октобра.)

Код нас се међу тим готово и не памти, кад је Герман држао сабор епископа — синод, дакле се огрешио о ово правило и мора се сматрати већ по том за расколника, а кад се узме у обзир још, да је лане забранио службу свецима Ћирилу и Методу, — онда би се по духу правила светих апостола морао осудити као расколник и јеретик. Но хајдмо још даље!

У правилу педесетосмом каже се: „Епископ или презвитер, који занемарује клир или народ и не поучава их благочастију, нека се одлучи; ако пак истраје у немару и безбрижности, нека се свргне.“ А одмах у идућем правилу вели се: „Који епископ или презвитер, кад је један између клирика у потреби, не пружи што му треба, нека се одлучи, а ако истраје у томе, нека се свргне као убица брата свог“. Ова правила говоре непосредно против Германа, јер он заиста занемарује клир и народ и не поучава никога благочастију, већ баш напротив заштићује и потпомаже морално пропале световњаке и недостојне свештенике, који служе на срамоту православне цркве. По правилима светих апостола дакле морао би се Герман одлучити и свргнути. Не народ, не ја нит ико други осуђује Германа, већ га најстрожије осуђују и изричу над њим одлучење и свргнуће сами свети канони.

У четрдесетдругом правилу стоји: „Епископ, презвитер или ђакон, који се предаје игри или пијанству, или нека престане, или нека буде свргнут.“

И овде би нужда била нарочита непристрасна комисија, те да испита, да ли су се Герман и његове присталице одали којем од ових порока, што се казне прво укором, а после свргнућем.

Најзад у осамдесетпрвом правилу вели се: „Рекли смо, да епископ или презвитер не треба да се даје на световне управе, него да се баве црквеним потребама. Нека се дакле или клони, да тога не чини, или нека буде свргнут. Јер нико не може служити два господара по заповести господњој.“

У овоме се правилу опетује и пооштрава оно, што је већ речено у шестом правилу, дакле по том се види, да су писци светих апостолских правила особиту важност полагали на то, да се епископи или презвитера не смеју бивати управом светских ствари, а ко би се ипак огрешио о то правило и неће никако да се поправи има се свргнути.

Германа дакле немилосрдно осуђују правила светих апостола, која правила наша света православна црква поштује као највиши и најсветији закон. По тим правилима морао би се он давно већ свргнути са чина и достојанства, које сада заузимље, али он ипак још непрестано седи на епископском и патријаршеској столици!

О свети апостоли, па зашто сте градили ваша правила и за што их наша црква не одбаци, кад и тако немају никакве вредности?

Е. Т.

Црквени сабор Румуна. Дознајемо из румунских листова да се црквени расправни сабор православних Румуна у Угарској састаје 8. (20.) јуна о. г. Састанак овог сабора прошле године није био дозвољен. Желимо успешан рад Румунима!

Шта мисли краљ Милан о садањој политичкој ситуацији у Србији Дописник загребачких „Нар. Новина“ разговарао у Београду са краљем Миланом. Краљ Милан је између осталог рекао и ово: „Данашња политичка борба у Србији управо је борба државног буџета са страначким резонима. Опозиција је за време министарске кризе предлагала штедњу. Највише би се могло уштедити 200.000 динара, а то није доста да се покрије дефицит од 11 милиона. Остају дакле два излаза или да се повиси пореза, или да се смањи војска. Пореза се не може повисити, а да се војска смањи, то не допуштам Истина ми смо код Сливнице имали неуспеха, ал узрок је њима у недостатцима војске (?). Данашња влада мисли штедити на другим стварима, но гледаће ако је могуће да појача војску. Моја је савест мирна, јер сам уверен, да вршим моју дужност као краљ Србије, као Обреновић. — Чудимо се да краљ Милан говори о два излаза из финансијског шкрипца Србије. Има ту и трећег излаза, а тај је растерати грабљивце и изелице из Србије и излаз је створен. Но то баш неће краљ Милан да учини.

Именовање посланика за српску скупштину Указ краљев о именовању посланика за српску скупштину изашао је. У редовима наименованих посланика видимо 20 чиновника, 15 трговаца а остали су адвокати и попови. Значајно је да Пироћанац и Новаковић нису именовани за посланике.

Избори у јужној Бугарској (Румелији) обављени су. Владајућа странка Каравеловљева отпочела је насиљем радити, какво се ни замислити неда Дошла је и војска, те је са полицијом чинила чуда од насиља и пресије. На неким местима дошло је до крви. Опозиција да препречи крвопролиће, није ни истицала својих кандидата, већ је упутила своје присталице бираче да се држе пасивно. Каравелов је само грозним насиљем и пасивитетом опозиције постигао, да добије већину. На такој победи, неће му нико позавидети.

Избори у Италији обављени су. Владина странка изашла је као победилац. Но њезина је победа врло лабава. Влада располаже са једва 30 гласова већине, што још не изгледа да ће бити влада осигурана са већином у комори, јер има да се обаве накнадни избори у 32 срезова. Значајно је да је опозиција победила у Риму. Ако опозиција победи при накнадним изборима, онда је Депретисов положај пољуљан. Велика би срећа била по Италију, да се опрости реакционарне владе Депретиса, који је довео са слободоумља чувену Италију, да буде извршилац назадњачких циљева Европе. Ту победу над назадњаштвом прославила би тада не само Италија, већ и сви народи, који се за слободу боре.

Одбор петнаесторице.

Седница од среде 14. маја.

У савезу са прорачуном који је јучер расправљан закључио је саб. одбор да за манастире прорачуне зготови и сабору поднесе. По том долази на дневни ред уредба о мировини стално намештених чиновника свих срп. црквено-народних власти, професора карловачке и новосадске гимназије, карловачке богословије, учитељских и виших девојачких школа као и њихових удовица и сирочади.

После кратке генералне расправе узета је уредба у специјалну.

Референт г. Лаза Обреновић подноси ону по саб. одбору израђену уредбу са многим преиначењима и допунама.

Сталну мировину одређиваће на предлог дотичне претпостављени власти саборски одбор.

Професори добијају са 30 г. службовања потпуну мировину дочим чиновници са 40 год. Са 10 год. службе добијаће једни и други у име мировине 40% од сталне плате и одрачунав овамо припадке разне, а за сваку идућу год. Први 3% други 2% од сталне плате.

Изузетно могу рефлектовати на мировину они у служби усљед важне какве болести онеспособљени.

Међу тим може сваки у место мировине коју је стекао, добити у место ове и одправнину једном за свагда у износу од 2 год. припадајуће мировине.

По смрти службујућег имају права на мировину и удовице и сирочад њихова, — но мировина ова несме код удовица своту од 400 фор. пећи.

Деца уживаће васпитну припомоћ до узраста уредбом овом прописаног што 10% за свако дете од мировине коју још мати ужива.

По смрти материној уживаће деца 20% матери припадајуће мировине, но ова несме ако је у случају више деце пећи једногодишњу мировину материну.

Сваки чиновник и професор дужан ће бити према уредби овој $^1/_3$ од своје првогодишње плате 300 фор. прелазеће као и од сваког повишења, а 2% од своје редовне плате у другим годинама у мировински фонд уплаћивати.

За време наступање ове уредбе у живот издаваће се половина нужне мировине из фондова дотичних из којих професори и чиновници већ данас плату своју вуку а половину ће овај фонд издавати.

Данас износи фонд мировински поводом да је 1% усљед закључка саборског одбора од сваког зајма на стварање фонда овог на страну мећати знатну своту од **26000 фор**. дочим ће чим ова уредба у живот ступила буде износити на 50.000 уплатом напред поменутом.

По овом буде на дневни ред стављен предлог о спајању будимске са бачком епархијом и на место ове креирање једне нове са седиштем у Загребу са бољим арондираним данашње горњокарловачке и пакрачке.

Решено сабору предлог поднети да се из горњокарловачке и пакрачке 3 епархије створе и да сабору ту сврху одбор у којем би се и епископи увући имали, изабере за достављену израду предмета овог.

По том долази на дневни ред предлог о мировини учитеља на вероисповедним школама. С обзиром на учињену по сабору представку у ствари тој и неповољно решење министрово, којим се мин. на законској у том погледу престојећу уредбу мења и донашање уредбе ове забрањује ставља председник питање на одбор да ли би умесно било ову уредбу стварати или сабору предлог учинити да у својој претставци на краља гледе школе поднети намерава и ово питање тангира и донашање уредбе ове у одбрану узме.

По том долази предлог за зидање карлов. гимназије у претрес. Известилац г. Лаза Обреновић извештава да од саб. одб. истражи некакви позитиван предлог у погледу зидања, јер би зидања ово са богослов. у свези по преданом плану 428.000 фор. стајало, међутим да патронат карлов. гимн неби могао никакве готовине осим места и 150 000 цигаља, дати умољена, полит. општина да је на претставку саб. одбора изјавили да би камен нуждан на лице места из својих мајдана безплатно ставила, што још неби довољно било, решио је саб. одбор на предлог свог члана дра Јов. Суботића прогласом на народ обратити се за скупљање прилога.

Референат је одлучно против мољакања и предлаже с обзиром на то да клирик. школама намењени фонд има доста расположивог новца од утеклих камата да 60.000 ф. из тог фонда у прелиминар за зидање уврсте већ у г. 1886.

Пошто су многи против овог у своти овој предлога говорили, решено је у прелиминар за 1886. г. 150.000 ф, а у прел. 1887. г. 150.000 ф. за зидање уврстити.

М.

Уметност и књижевност.

Други концерт г. Душана Јанковића

У уторак 13. о. м. завршила је дружина срп. нар. позоришта свој рад у Карловцима, једним лепим концертом. Главни јунак овога вечера г. Душан Јанковић, који је тек од кратког времена у нашој околини познат, привукао је овога пута многе Новосађане у Карловце, и знао је добром вољом и приметним напретком да одржи добар глас, који је у нашој средини о себи стекао.

Истина је, да је усљед недоласка једне суделачице и г. Петрика програм у неколико измењен, али и поред ових свих недостатака можемо рећи да смо били потпуно задовољени. Што госп. Петрик није отишао, баца кривицу на председника, који у подне, на дан концерта, како г. Петрик каже, није знао ни хоће ли да буде концерта или не. Узрок, што г. З. Николићева није дошла, нисмо могли да докучимо. Но као што рекох, поред свих ових малера, концерт је одржан без икакве штете.

Много већа квара чинио је концертантима гласовир, који беше за читаву секунду ниже удешен. За терористу је то права несрећа, јер он неможе онда потпуно да развије свој глас — у висини је тада ефекат, а у низини јасноћа слабија. Нарочиту похвалу заслужује прецизан изговор у певању г. Јанковића, који је у српској песми: „Растанку“ одиста занео слушаоце. У оној малој дворани, глас му је био сасвим јасан у свима регистрима и потпуно разговетан — а више шта нисмо ни тражали.

Између пијеса концертних говорио је госп. Веља Миљковић о „разним темама“ од г. С. Јефтића и одржао је публику за то време у добром расположењу.

Са песмама „Ластавицам“ и „Моја лађа“ од И. Зајца показала је гђца М. Максимовићева такав напредак од прошлог концерта, да нас је необично пријатно изненадила. Она је знала гласом потпуно да влада, па и у висини, тако да је извод био потпуно јасан, разговетан и округао. Какво је то средство било, те ни у висини није било тремолирања, није нам познато, али држимо, добро би било да се тога средства и на даље придржава.

Гласовирску пратњу обавили су наизменце гђца Максимовићева и г. Јанковић, истина без претходне вежбе, али ипак без погрешке. Хвала и одбору, што је овај концерт омогућио!

мис—

---

† Ранке.

Леополд Ранке, писац историје српске револуције, као што смо јавили, умро је 12. т. м. у Берлину. Ранке је чедо прошлог столећа, родио се 8. (20.) децембра 1795. године. У Тириншкој — дакле на две године после знамените француске револуције. Испрва се спремао за учитеља и учитељевао је од 1818. у Франкфурту на Одри. Но већ тада одао се био историји, и прво историјско дело угледа му света г. 1824 под насловом: „Историја романских и германских народа од 1494—1536.“ Године 1827. пошаље га влада у Беч, Мљетке, Рим и Фиоренцу, да по тамошњим архивима прибира грађу за историју, и од њега управо и почиње истраживање историјске грађе по архивима разних дворова и држава. За време бављења свога у Бечу упозна се Ранке са Вуком Караџићем, и овај му даде грађу за „Историју српске револуције, која је дочекала три издања, од којих је последње (1880) добило сасвим други облик, а и наслов је промењен: „Србија и Турска у 19. столећу.“ Резултати његовог истраживања и испитивања по разним архивима саопштени су у делу: „Владаоци и народи јужне Европе у 16. 17. веку.“ Осим тога писао је о Лутеру и немачкој реформацији, затим: „Римске папе, њихова црква и држава у 16 и 17. веку.

Од године 1831. био је професор историје на универзитету берлинском.

Ранке је ладнији и уједно жениалан историчар, велики репрезентант принципа објективности.

Године 1847. написао је: „Девет књига пруске историје“ а од год. 1848. бавио се француском и енглеском историјом у 16. и 17. веку и написао о истима два већа дела. Нема године, када он не би бар по једну књигу написао. Његов ум радио је непрестано и свагда с истом снагом. Како ли се свет зачудио, када је Ранке у јесен 1880-те године издао прву свеску своје „Историје света.“ Од то доба је сваке године излазила по једна свеска тог великог дела његовог.

О деведесет првом свом рођен-дану био је Ранке овај стари т. ј. вечито млад; његов ум није осећао никаква умора, него је радио непрестано, као да ће до века живети. Онима, који му честитаху рекао је љупко, да се нада да ће још коју годину поживети, да доврши своју „Историју света, и још нешто, што је имао да изврши. Али му се нада не испуни. Вредни старац није могао доконати, што је замислио, јер данас више Ранке-а нема међу живима Слава му!

Вести из места и са стране.

Герман тера пркос. Пишу нам из Карловаца: „Карловачки становник г. Лаза Јовановић, који је испросио кћер честитог овдашњег трговца г. Светозара Јанковића, отишао је данас лично Герману, с молбом да му овај диспензацију за венчање подари. Герман му на кратко одговори, да за Карловчане нема диспензације нити икакве концесије. Но нека иде, рече му Герман иронично, одбору петнаесторице, нек му овај да диспензацију. Г. Јовановић замолио је после оваког одговора свога таста г. Јанковића да оде Герману. Кад је г. Јанковић разложио пред Германом преку потребу диспензације, продере се на њега Герман: „какву диспензацију, да вас могу све у Дунав да сатерам то би учинио, а не да вас диспензирам.“ — Они из Пеште, који неће да верују да се са Германом неда радити, добро би било да га лечнички прегледати даду.

Српско учено друштво у опасности. Садањи министар просвете у Србији Милан Кујунџић био је пре но што се бацио на дипломатско поље благајник српског ученог друштва. Када је отишао да окуса дипломатски лебац, оставио је за собом у архиви ученог друштва — нетачне рачуне. Ово је тек сад изашло на видик, те је већ дошло до судске расправе. Кујунџић се брани, но место да износи доказе у своју обрану, он се баца блатом на друге људе. Преко „Видела“ и пештанско-бечких листова раструбио је он, да је грдну проневеру учинио у ученом друштву г. Владимир Јовановић. Но осим тога оће г. Кујунџић и да се свети, и то баш самом ученом друштву. Актом министарства просвете затворен је 10 о. м, локал у коме учено друштво држи своје седнице и у ком је смештена архива. Ово је учинио Кујунџић тобоже зато, да се прегледају рачуни. — Шта већ неће починити напредњаци? Они су у својој обести устали и против ученог друштва, које је сада у великој опасности.

Србин из Америке Г. Ђура Хаџић брат г. А. Хаџића одселио се пре 22 године као трговачки спомоћник у Америку. Настанио се у унутрашњости Америке у вароши Детроа, која је са своје индустрије брзо процветала. Хаџић је у овој живој трговачкој вароши неуморном вредноћом и поштењем извојевао је себи леп грађански положај. Отворио је велику трговину и стекао леп иметак. Оженио се са Францускињом, с којом је дошао недавно у Суботицу да посети своје рођаке и познанике. Србин Хаџић није заборавио ни у далекој туђини па своју домовину и свој народ, те је начинио овај дуги пут, само да посети своје Радујемо се материјалном успеху, што га је овај брат Србин у Америци извојевао и надамо се да на свој народ никад па ни у крајевима преко широког атлантика заборавити неће

Истрага у Фелдварској српској црквеној општини. Пишу нам из Фелдварца: Овде код нас води се ових дана (од понедељника) истрага у црквеној општини нашој. Као истражна комисија фунгира преч. прота Ј. Борота и Димитрије Поповић-Мица епарх. бележник. Таруће се странке заступљене су са својим одветницима. Тужитеље заступа г. др. А. Војновић а оптуженог председника г. Ј. Јовановић обојица из Ст. Бечеја. Истрага ће трајати по свом изгледу више дана, јер први дан после неких формалности једва се дошло до саме оптужбе.“

Српске женске рукотворине. „Садашњост“ пише: „Између многих рукотворина Српкиња на културно хисторичкој изложби женских рукотворина у Бечу, које се с хвалом спомињу, особиту је пажњу на себе обратило српско платно, које је изложио наш трговац г. Радовић. Он је заслужио и од нас свако признање и поштовање, што је дао прилике да се и стран свет упозна с нашим платном и тиме отворио изглед, да ће наше заиста лепо платно наћи купаца и у страном свету.“

О Коларчеву фонду како јавља „Одјек“ баш ни гласа ни трага. Нити се износе извештаји и рачуни о тој великој задужбини једног српског добротвора, нити се издају више икаква дела о трошку тога фонда, као што је пређе чињено. Ми знамо, да је добрим рукама поверено извршење Коларчеве задужбине, али нас ипак мори радозналост, да чујемо кад и кад што год о тој ствари, која се тиче напретка српске просвете. Право да кажемо, да јавно запитамо о овоме, побудила нас је нарочито брига, да ли стараоци и извршиоци Коларчеве воље тачно примају оно што им по тестаменту припада.

Кондуктерство је постало у Србији врло велика служба. Ето је сад ових дана још један професор уврштен у кондуктерске редове. То је г. Милоје Гајић.

Башта новосадске српске читаонице отворена је и приступачна је не само читаоничким члановима, већ и осталој публици. Сваке суботе свира у башти овдашња ц. кр. војничка музика и то уз скромну улазницу 20 новч. На св. Константина и Јелену биће у башти такође свирке. Читаоничка башта је једина башта у гостионицама наше вароши, зато се је надати да ће она не само суботом, када се свира, већ и иначе посећивана бити.

Зидови једног милијонара. Чувени американски богаташ Макеј наместио је врло раскошно своју собу за пушење. Нашетај у њој стаје на 100.000 франака. Но раскошу свог богаташа није се могло наћи граница. Он је све зидове, плафон полепио са оригиналним банкнотама из Европе. — Дакле један богаташ у својој обести лепи већ и по својим зидовима новац, а други људи скапавају по друмовима од глади. Па да онда не буде социјалиста!

Пастеров институт Немачке и аустријсе новине више пута су пребацивале Пастеру, да он чува као дубоку тајну своје пронађено средство за лечење од псећег беснила. Та окривљивања побија писмо Пастерово, штампано у „бечком медец. недељном листу.“ У том писму Пастер говори да је он професору бечке поликлинике Фришу опширно објаснио свој метод лечења „тако да професор сада може сам одговарати на свака пребацивања.“ У истом писму Пастер јавља да пројектовани „Institut Pasteur“ никако неће бити болница као што со обично мисли, него лабораторија, у којој ће научењацима свих народа бити дата могућност бавити се о свима питањима, која се тичу бактереологије. Сума потребна за оснивање „Пастеровог Института“ т. ј пола милиона франака, већ је сакупљена. Спомињемо да је турски султан послао Пастеру по нарочитом посланику велики орден Медедије а у исто време и 10.000 франака као свој лични прилог за „Пастеров институт.“

Кратке вести. Српска црквено-школска општина у Брчком расписује стечај за учитеља плата је 720 фор. — Ђока Ђ. Миловановић писар I класе среза подгорског отпуштен је из државне службе што је гласао за опозицијонара. — Рударски инжинир у Србији Св. Машин убио се. — У уредништву „Хрватске“ била је полицајна преметачина. — Хрвати у Љубљани намеравају тамо основати „Хрватску Читаоницу“. — „Хрватска“ орган странке права (Старчевићеваца) најтоплије препоручује Хрватицама српски лист „Женски Сват“ орган добротворних задруга Српкиња. — Милорад Ив. Протић, осечански учитељ присиљен је да даде оставку, што је при изборима за српску скупштину гласао за опозицију. — Једна надничарка умрла је у Пешти од отровне чивутске ракије. — Чивути из Румуније селе се у Америку. — У Москви је умро 1. маја В. Алексијевић Серебрјаков академик историјског живописа. — У Паризу је недавно држан опит с новим ваздушним балоном системе Копачеве, који се по вољи даје управљати. — У Копривничкој општини (Хрватска) ушло се великим проневерама у траг. — Познати анђелићевац поп Ђорђе Магарашевић именован је за архимандрита у Сарајеву. — У Копривници опазио се метеор. — У Лебану (Србија) основана је читаоница. Управа моли уредништва српских листова да им за неко време шаљу листове бесплатно. — Између Осека и Пашице пороблен је поштански каријол. — Певачица Аделина Пати удала се.

Трговачко-занатлијски део „Заставе.“

Подижимо задруге!

Растућа невоља, гони људе, све већма да промишљају о путевима и начину како да се злу доскочи. То ће питање морати дабогме да се реши законима и уредбама, али ако хоће народ сам себи да бар унеколико олакша, онда му не остаје друго, но помоћ која долази од узајамности и задруга. Ми смо то питање већ чешће покретали, но оно се покреће већ готово свуда. Тако и браћа Хрвати увидише, да треба озбиљно о том да мисле. У „Хрватској“ има о тој ствари чланак, кога ћемо у изводу штампати. Штампамо га због његове вредности а и због тога, да покажемо, како се све шири кругови заузимају за ову ствар. Ево шта вели „Крижевчанин“.

„Данас, хвала богу, већ све више преотимље маха уверење, да треба задруге опет оживити опет увести и то још веће још силније, те не само по селима него и по градовима.

Браћо: прихватимо се те мисли, устројимо задруге. Једино помоћу задруга можемо подићи своју заслугу, дакле једино помоћу задруга, можемо се спасти од пропасти.

Ево неколико примера:

Задруга месара. Месари ни код нас, ни нигде баш лоше не живе, но да ступе у задругу, било би им у многом поможено. Њихова задруга имала би скупну имовину: у новцу, у марви у пашњацима Рецимо, да их је петорица. Четворици посао тече изврсно, а једнога стигла је ненадна несрећа. Задруга би му у свему помогла, да не пропадне, да се одржи. Наравно, да би тиме задруга право задобила, да над њим неку контролу врши, све дотле, док своје рачуне са задругом не изравна. Ако би који оболио, посао му неби зато престао, јер би другови му припомогли.

Задруга опанчарска била би кориснија и потребнија од месарске, она би куповала коже и давала их својим члановима по исту цену. Тако би главни профит, који сада иде у џеп кожарским прекупцима, који ништа не раде, запао сиромаку занатлији, који се и дању и ноћу мучи. Задруга би могла имати и своје стовариште, свој дућан за готову робу, што би ју преузимала од мајстора и давала им на њу предујам. Народ би се приучио на тај задружни дућан, знао би да увек тамо има доста готових опанака, па не би требало мајстору трошити време и новац и кости си ломити вуцарећи се по вашарима који и онако од неко доба ништа не вреде.

Задруга постолара и чизмара. Та би задруга из фабрика куповала кожу и подплате продавала би ју својим члановима јефтиније, него ли што то сада трговци чине. Невеште занатлије морале би се приучити, да бољу робу праве и та задруга давала би предујмове на готову робу, за коју би се бринула, да ју разпрода по околици, по селима, итд. Који би желио набавити себи шивало, помогла би му задруга тиме, што би му наручила најбоље и најјефтиније шивало, те би од њега побирала само уплатне оброке. Задруга би лако испословала, да нико не купује туђих страних производа, на то има природно право, наравно би се задруга у исто време побринула да њена роба буде исто тако савршена као и туђа Ето тако би се помогло свима оним који заслуге нема у, једно што немају потребне главнице, а друго, што их тишти спољна конкуренција.

Задруга шваља и кројача. Та би задруга куповала из творница платно и давала својим члановима посао и преузимала га од њих, те га продавала општинству или трговцима. Пошто задруга не тражи профита, то би робу боље плаћала него што трговци обично плаћају. Разуме се, да би само они чланови за задругу радили, који свога особеног посла не би имали. И управо у том састоји се главна корист задруге, што би својим члановима увек заслуге пружала. Задруга би стекла угледа, и својим угледом, пак својом човечном сврхом могла би се успешно борити против туђе конкуренције, те ју морално уништити. Још лепше показује се корист и нужда задруге код оних обртних и господарствених грана, које су тек у зачетку, па се могу ширити, разграњавати. Набројимо неколико примера.

Задруга винарска подигла би свој задружни велики подрум, примала од чланова у јесен вино, оценила га колико вреди. Задружни подрумар, који мора бити изучен винар, чувао би га и баратао с њим по свим захтевима најновије винарске науке. Вино би изишло на глас, пивница би имала вазда кредита, продаја би била сигурнија Наш некад гласовита вина озлоглашена су данас непоштеним манипулирањем неких трговаца.

Ето у Пешти већ давно постоји земаљски подуум; у Загребу га све некако хоће и неће влада да подигне (кад су избори, онда је и земаљска пивница на видику по старом обичају). Но то су велика подузећа, угледајмо се ми у мала: Илочане у Срему. Они имаду задругу винара. Спочетка се та задруга много борила с домаћом глупошћу и спољним неприликама; данас се сав Илок не може доста нахвалити онога човека, који је ту мисао код њих замислио и у живот увео. Пишите браћо у Илок по правила задруге, читајте их, ако знате поправите, или барем онакову задругу створите.

Задруга за продају сира. Наш сир већ је леп глас стекао, свуда га по домовини, а нешто и изван домовине траже. Оне две мале швајцарије, што су у Крижевци, не могу доста сира производити. У нас хвала богу јоште може сваки сиромак краву хранити. Зашто да се не сложе сви грађани, па да подигну овећу сирарницу, где би сваки могао своје млеко сигурно продавати, где би се сира увек налазило, те би се могло свим наруџбинама задовољити.

* * *

Ето тако би се могло код нас разних задруга подићи, а о њиховом уређењу, о правилима о устројству можемо и морамо непрестано размишљати и мозгати.

Преговори ће се, да је све то лепо, све добро, али да наши људи нису за такове задруге способни, да су једни глупи, други немарни, трећи себични, четврти би се само правдали итд. То је истина, но и другде, где сличне задруге већ постаје, има исто таквих људи с разним манама има можда и већих препрека него ли код нас, пак је чврста воља, слога неколицине, победила над глупошћу, незнањем и простотом.

Данас, како је развито само особно господарење и није иначе могуће, него да су људи већином себични. Кад се почне развијати задружно господарење, нестајати ће мало по мало себичњака и баш тако побољшат ће се свет Удруживањем, састајањем, договарањем оплемени ће се грубијани, опаметит глупаци, а оним, који су и сада добри и ваљани, пружиће се прилика да више делују, да више раде него ли до сада.

Кад све ово прочитате, једни ћете слеђи раменима, други ћете се жалосно насмешити, а они, којим ће се ствар иначе свидити, помислиће: све добро, све лепо, али како да се започне међу овим неуким светом, који се нити не састаје осим у пијанству, где да с њим говориш, да му ствар разложиш, да га склониш за напредак. А онда ако и створимо задруге ко ће ту књиге водити, писма писати, ко рачуне слагати?

Тај одговор баш није лак, но опет имам потпуне наде, да то није тешкоћа, која се неби дала свладати Ми имамо већ доста млађих интелигентних обртника, који су доста вешти и писму и рачуну и који су доста пожртвовани, имаду много воље, само их јоште нико није навео на прави пут, нико им није јоште прилике дао, да своје силе огледају. Дајте нам само састанака, дајте нам згоде, да што чујемо, узчитамо, проговоримо, па ћете видјети, да свега има.

На посао дакле, браћо драга, а свеједно је, где ћете прије, што ћете одмах започети. Само да започнемо. Ко почне, тај је већ пола посла свршио. Помозимо себи сами, уздајмо се у силе своје и не плачимо за „великом господом,“ која нас оставише.

Срдачно вас поздравља ваш
К. Крижевчанин.

Вечита борба Чивута.

По Е. Друмонту.*)

Од првог дана историје видимо у борби Чивуте са индо-европским расом. У току времена постала је ова борба вечита и скоро увек били су семите изазивачка, ал уједно и побеђена странка. Чивутин навек о том сања, то му је гесло да хришћане потчини, да их направи слугама. Пробао је то да учини помоћу ратова, но ту је свагда претрпео — пораз.

Данас семитизам најпоузданије верује у своју победу. Чивути руководе покрет, а силу променули су са лукавством. После бурне букачке освојачке политике, наступила је тиха, непрестана, лагана политика економског подјармљивања. Не служе се више Чивути насиљем, раде они на остварењу свога принципа потајним непримет ним начинима.

Понављам, у њиховим поступцима нема бруталности, већ нека врста углађености Они лагано и са неким демонским осмејком, који кратковидим људима изгледа пријатељско смешење, цеде хришћане. Они са њиховим улагивачким понашањем исцеде од хришћана имање, после им униште и — морал.

Чивути су трговачки народ, користољубиви, лукави су до крајности, а њихово интриганство постигло је врхунац савршенства.

Но њихова грабљивост постане често несношљива, приметна и онда она потајна борба Чивута против осталих избије на површину. Отпочне се борба с песницама у којој разуме се подлежу Чивути. Трагове овог песничања осећају они после обично вековима.

У осталом овоме се Чивути нимало не чуде. У природи им је да буду угњетачи, на казну су пак свикли. Скоро осећају неку задовољштину, када се ова отворена борба сврши; нестане их, изгубе се у маглуштини, увуку се у какву рупу, где изнова кују планове за векове у напред, како ће себи хришћане потчинити Тада се праве ратни нацрти, на основу којих ће се њихова вечита борба за економским подјармљивим наставити.

Ова борба је грозна. Чивути је настављају истрајно, живо и са највећом вољом. Кајишарити сељаке, оглобити их до голе душе, прекупљати имање, трговце и занатлије утући са прљавом конкуренцијом и онемогућити их за сваки даљи привредни рад, хришћанске државе довести до банкротства, то су „идеали“ за чије остварење развијају Чивути толики енерџичан рад.

Но Чивути ма да су најкористољубивији, ипак су доста и славољубиви. Чудноватом ревношћу грабе се грофовске и баронске титуле. Нема чивутског „швиндлера“ en gros и обагаћеног „хандле“-а, који није кавељер ма и најмањег ордена.

И сама њихова вера даје им право, да друге угњетавају и цеде. Ово је њихова света дужност, коју им сваки редак Талмуда извршавати налаже.

У двадесетој години, ако су околности повољне развије се Чивутин повољно; чим је стекао у каквој чивутској радњи коју крајцару, ома јури у Париз, субвенцијом „друштва чивутске алијанције“ оснива себи велику трговину на булварима, посредовањем каквог свог сународника, одликују га орденима „за заслуге по трговину“, окреће се по свима салонима, стиче тиме себи гласа и радња му иде врло добро. На кратко после тога, чујете да је Кобика постао милионар и власник многих фабрика. Колко је хришћанских жртава пало док је он те своје милионе „стекао“ о томе се нико не стара, а најмање они, који би требали да подигну бачену рукавицу чивутских исисивача.

Чивутин је трговац по неком нагону ал никако није поштен трговац, који уз солидни добитак, а на поштен и замаљским законима одобрен начин зарађује себи свакидањи хлебац.

Чивутин је уз то безобразан, ал врло ретко горд. Ротшилди ма да располажу са милијардама, и ма да се крећу по вишим круговима, нису изгубили ни трунка од безобразлука својих предака, и још једнако изгледају, као праве „хандле“ са париских улица.

Чивути са њиховим урођеним безобразлуком, истрајношћу и умешношћу потискују са свију линија хришћанске производне сталеже, сељаке, трговце и занатлије

И. И—ћ.

*) Е. Друмонт новинар у Паризу развио је први заставу антисенитизма у Француској, где су Чивути заузели у трговини и индустрији скоро цео терен. Он је написао врло значајно дело „France Juive“ (Чивутска Француска), која је у читавој светској штампи направила велику сензацију. Превели смо овај и ако скраћен увод из Друмонтове књиге за наше читаоце, а доносимо га за то у трговачко-занатлијском делу „Заставе“, што је трговина и индустрија поприште вечите борбе Чивута. Препоручујемо овај чланчић пажњи наших читаоца. Из Друмонтове књиге доносићемо од времена на време занимљивије чланке.

Немар према трговачкој омладини.

Нови Сад, 15. маја.

Бележимо овом приликом један леп компliмент, кога смо ми трговачка омладина, од наших г. трговаца добили, приликом наше десетогодишње светковине. Не може нам се на ино а да одушке не дамо нашим праведним тужбама, и да не кажемо оно што нам на срцу лежи.

Десет година навршило се овдашњој „Болничкој задрузи трговачке омладине“ од како постоји. Ту десетогодишњицу хтедоше чланови поменуте задруге да скромно прославе, те су у својој одборској седници закључили, да на дан 15. маја приреде игранку, од које ће чист приход припасти задружној благајни. Закључак је спроведен, приређивачки одбор конституисао се и сад је требало ићи позивати. Али ту су исти приређивачи помоћници на разне н пријатности код неких г. трговаца наилазили.

Они су могли имати на уму, да је то племенита циљ и да су позвани у сваком погледу задругу подпомагати, и пошто у онај пар није било толико посла, да се помоћник на 2—3 сата није могао пустити, ишло је дакле силом, ишло је пребацивањем и свакојако.

Помислити треба, како је морало бити оним млађима, који су у приређивачки одбор изабрани, па кад су неки од својих господара на питање „да ли смеду ићи позивати“, овакав одговор добијали: „ја то не трпим, ја то не допуштам, шта ће вам забава?“

Позивнице су раздане, игранка је одржана 15. маја, која је од четир пет трговаца и неколико грађана посећена била.

Црвенили смо од стида видећ празну дворану, у којој је девет пари словом девет пари играло. Жалосна слика, жалостан пример. Питати не треба како смо се осећали, још мање како смо провели. Што је посета игранке слаба била није срамота наша. Ово нека је млађима пример, да временом кад једном своји господари буду, не буду такови.

Ми се не можемо потужити да је и при тако јако слабој посети имала задруга штете. Сувишак је ту видиће се из јавног рачуна, који ће приређивачки одбор поднети. Нами је само жао на одзив г. трговаца и на њих се тужимо.

ић. — вић

* * *

С друге стране добисмо о истој ствари ову белешку:

Прослава болничке задруге трговачке омладине у Новом Саду обавила се предпрошле суботе. Забава која се приређује у прославу десетогодишњег опстанка једне задруге, која има тако хуман задатак, да младеж трговачког сталежа у болести и нужди материјално помаже, треба да буде многобројно посећена осим осталих, највише од трговачког сталежа. Па да ли је тако било на овој прослави? Није. Видили смо на жалост да је ова забава најмање била посећена од свију досадањих ове године, што врло немило дира. Од трговаца видесмо на овој прослави једва неколицину. Па ни с друге стране посета није боља била, тако да би ова прослава имала још дефицита, да на срећу добровољни прилози не покрише издатке, који су били са приређивањем сјајне игранке, каквом се ова може с правом назвати, скопчани. Чудити се морамо поступку г.г. трговаца, који тако равнодушни посташе према раду подмлатка свога. Ово нимало не води добру.Видимо да нам трговачки сталеж назадује, да се приближује својој пропасти, но не видимо никакав покрет, никакво превентивно средство, да се тој пропасти напут стане. Оснивање трговачке заједнице је досада само пуста лепа жеља, која ће још дуго и дуго остати само жеља, ако трговци и даље буду тако апатични као досада. Њихова је апатија већ дотле дошла, да неоснивајући нове задруге, својим немаром ремете темељ већ постојећим задругама. Тако је и с новосадском болничком задругом. Ако та равнодушност устраје још дуже од стране трговаца, може јако наудити њезином опстанку, који је толиког труда стао њезиних чланова. Нека се то никад не догоди!..

Вести из трговачко-занатлијског света.

Измена занатлијског закона. У седници стручњачке секције пештанске занатлијске корпорације од 12. априла изјавила је секција, да је сазив земаљске занатлијске конференције у изгледу. Та би конференција изнела мане новог занатлијског закона и донела закључак, да се закон измене у бољем правцу, да се изнешене мане поправе. Ова ће конференција, ако се оствари, бити од великог значаја. Њена ће се реч тек ваљда послушати, те ће се занатлијски закон према оправданим интересима занатлијског сталежа преиначити.

Српска занатлијска читаоница у Вршцу. Јављају нам из Вршца, да је у кругу тамошњег српског занатлијства глас о потврди штатута занатлијске читаонице произвео врло добар утисак. Правила читаоничка одштампана су у засебним књижицама, које се раздају старим и новим члановима. Управа читаоничка развија највећу енерџију око уписа нових чланова. Главна скупштина одржаваће се скорим.

Радничка задруга у Новоме Саду. Пред нама стоји извештај новосадске радничке задруге за годину 1885. Из њега видимо да ова задруга, узимајући у обзир скромна средства с којима располаже, лепо напредује. Прошле 1885. године било је примање 1778 ф. 79 новч., те је кад се од овог одбили издатци на издржавање оболелих и сиромашних чланова, лекарије, библиотеку, предавања, новине и остале потребе, остало је за ову годину 113 ф. 25 н. сувишка. Задруга располаже са библиотеком, која репрезентира вредност од 400 ф., намештаја 508 ф. и сопствену кућу. Укупни иметак задруге износи, кад се одбије дуг од 1900 фор. остаје 4768 ф. 16 н. Задруга има 400 чланова, од који су 70 Срби. Потпомажућих чланова има 44, већином Срба али занатлија. Ова је задруга врло нужна за раднике, с тога би требали радници листом да се уписују у чланове. И интелигенција би могла уписивањем у потпомажуће чланове потпомоћи развитак ове задруге. Надамо се, да ћемо првом приликом моћи још повољније податке изнети о овој задрузи.

Друштво за извоз француске производње 2. о. м. примио је г. Фресине, председник министарског савета, групу најодличнијих француских индустријалаца, под предвођењем скупштинскога посланика г. Превеа, која је дошла била да умоли г. министра председника, да јој одобри предлог, по коме би се имала да заведе управа, којој би била задаћа, да распростире по иностранству производе француске индустрије, и на ту циљ да подигне у страним државама сложишта за своје производе Па како намеравају да ову своју операцију отпочну прво са Мисиром, умолили су г. председника, да изда сходан налог француским агентима, да у царинским формалностима израде што је могућно веће олакшице. Г. Фресине изјаснио се, како је он свагда поклањао велику бригу трговини и индустрији француској и обећао је депутацији, да ће све ове инструкције, у колико се оне не би косиле са осталим законским наређењима, отправити консуларним агентима, који се находе на поштама у Мисиру.

Трговина.

= **Нови Сад** 15. (24.) маја. Посао на житарским пијацама и оним горњим и нашим доњим врло застао већ при свршетку прошле, те то стање истраје и целе ове недеље. У Будимпешти је само један дан ове недеље било повољнијег нешто промета и то у прошли уторник. Тај дан је било покрај веће понуде још и добре воље за куповање, те се цена учврстила за мало. Међутим на нашој је пијаци у исто доба цена шеници осетљиво попустила. Наши млинови мање израђују брашно, и промета је много мање, беломе брашну су цене спуштене те су млинови уздржљиви од куповања шенице и мању попуст у цени. Усеви и зимски и пролетњи добро стоје, кукуруз је проређен на местима те се испосекао.

Цена је храни данас на нашој пијаци ова: Шеница прве каквоће 7 ф. 30—40 н., средња 7 ф. Наполица 6 ф. 20—40 н. Зоб 5 ф. 30—40 н. Јечам 4 ф. до 4 ф. 20 н. Кукуруз по каквоћи 4 ф 60—70 н, новосадско бостанцијски 4 ф. 80 н. Од 100 кгр.

Вариво. Нити је промет повећао, нити се цене опоравиле. Са горњих пијаца нема извоза те се слабо и нашим пијацама доњим распитује. Пасуљ бели крупан 6 ф. 20—40 н., пасуљица 7 ф. 60 н. до 8 ф., жути 6 ф. 50 н. од 100 кгр.

Маст свињска 46—47 ф. Сланина сушена 47 до 48 ф., паљена 49—50 ф. од 100 кгр.

На свињској пијаци се угојени свињи мање тражу. Цене су попустиле. Мршавих свиња мало има на пијаци а купаца је сваки дан више. Плаћа се за мршаве пологодишњаке 8—9 ф., годишњаке 12—14 ф., двогод. 20—24 ф., маторе 24—32 ф. од пара.

На месарској пијаци није било пазара са рогатом марвом. Из Србије и из Срема је пропважано жељезницом за Будимпешту и Пожун тешких волова. Цена је на горњим пијацама угојеној марви рогатој попустила. Теоца и јагњаца има задоста на пијаци нашој, Плаћа се за теоце младе лаке 7—8 ф., средње 9—11 ф., теже старије 13—14 ф. од ком. Јагњци 4—10 ф. од пара.

Вино. Ни са којег краја нема извештаја, да има гдегод што живљег промета и продаје вина. Из наших подрумова се на мање количоће продаје лањско бело и шиљер. Из Карловаца је за Србију и Босну пазарено, из осталих фрушкогорских места тако исто је све само продаје на мање. Цене су белом лањском 10, 12—14 н.. шиљер 10, 13 до 15 н., црно 18—24 н. Старо бело 12—14, ванредно до 16 н., шиљер 14—18 н., црно 39—40 н. Комовица 16—20 н., шљивовица лањска 20—24 н., стара фина роба 32—50 н., од 1 литре.

Време ведро суво, за ово доба године ванредно топло. Кише је преко нужно. Вода у Дунаву у опадању.

*

У **Штајнбруху** 13. (25.) маја. Угојени свињи су покрај обичног посла по ценама овим: Угарски мат. тешки 42—43 н., млади тешки и средњи 44—45 н. лаки 43—44 н. Српски транзито тешки 42½—43 н., средњи 42—42½ н., лаки 41½—41 н. Сељачки тешки и средњи 42½—43 н., лакше 43—44 н. од 1 клгр.

*

Пожун 12. (24.) маја. На марвеном вашару је било 1517 ком. угојене рогате марве. Продаја тихо текла. Плаћани угарски волови 48—58 ф. 50 н., немачки 52—61 ф., лакша галичка роба 47—50 ф. од 100 кгр.

*

У **Бечу** 12. (24.) маја. Било је 3659 ком. свега рогате марве на вашару. Тешка је роба са 2 фор. јефтиније продана него прошле недеље, средња је одржала цену. Плаћани угарски волови 48—58 ф., галички 47—54 ф,, в редно до 56 ф., немачки 49 до 60 ф., ванредно до 61 ф. од м. ц.

У **Будимпешти** 14. (25.) маја. Житарска радња. Шеница је све у великим партијама нуђена. Воља за куповање била је боља. Тенденција пријатнија. Промета 29.000 м. ц. по цени дневној тог дана одржаној. Са осталим је зрном мало посла било, цене су без промене.

Продано је шенице потиске тешке 80, 79.5. и 79. по 8 ф. 27½ н., 78 8 ф. 20 н., 77. 7 ф. 92½ н., 76. 7 ф. 90 н. Са пештанског земљишта 78.4. 8 ф. 10 н, 77.5. 8 ф. 15 н. Стонобеоградске 2000 м. ц. 78. 8 ф. 25 нов. Толнанска 2000 м. ц. 77.7. 8 ф. 15 н. Бачка 1700 м. ц. 77.5. 8 ф. 27 н., 1200 м. ц. 77.2. 8 ф. 16 н., 3450 м. ц. 75.7. 8 ф Поморишка 77. 7 ф. 95 н. Банатска 77. 7 ф. 85 н. Подунавска 73.3. 7 ф. 63 нов., све на три месеца.

Зоби 100 м. ц. по 5 ф. 85 н., 100 м. ц. по 6 ф. 200 м. ц. по 6 ф. 40 н. и 200 м. ц. по 6 ф. 60 н. све за готов новац.

Термини. Шеница је неколико новчића скуплаћена, па против кукурузу и зоби је попустила цена. Репица без промене. Шеница за јесен 7 ф. 8 н, 7 ф. 68 н. Кукуруз за мај-јуни 5 ф. 42 и 5 ф. 43 н. Зоб за јесен 6 ф. 15 н. Репица кол 10 ф. 50—10 ф. 56½ н.

Производи. Маст 50 фор 50 н. до 51 ф. са буретом, за јуни 48 ф. 50 н. до 49 ф. Сланина 42 до 43 ф., сушена 48—49 ф. од 100 кгр.

Шљиве су минулих дана са 90 новч. поскупиле. Босанске за опкт. новембар (85 комада у по кгр.) 21 ф. 42 н., (100 ком.) 15 ф. 60 нов,, узанц 13 ф. 40—13 ф. 62 н. Српске узанц 12 ф. 94 н. до 13 ф. 64 н.

Вариво. Пасуљ бели 7—7 ф. 15 н., пасуљица 10 ф., жути 8 ф. Кудељно семе 7 ф. 25 н. Проја 5 ф. 25 н.

Вуна. Бачка 68—72 ф., банатска 68—72 фор. Финија роба до 78 ф од 100 кгр.

Коже. Цене су без промене, посао је само слаб био. Суве кравије 19 ф. 50 н. до 21 ф. 50 н., воловске 25—26 ф. од пара. Питлинзи 15—16 ф. од пара. Коњске 8 ф. 50—9 ф. 50 н., тешке 10—11 ф. 50 од пара. Телеће коже траже се јако. Цена без главе 225 ф. од 100 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи
од 15. маја.

Дукати — — — — — — —	5·94
Наполеондори (20 франака) — — —	10.02
4% угарска златна рента — — —	105.60
5% „ папирна „ — — —	95.—
Немачке држ. марке — — — —	62.10

Ср. Карловци 15. маја.

Данас је „одбор петнајсторице“ претресао извештај саборског одбора о његовом шестогодишњем раду, и узео је исти на повољно знање. Том приликом рекао је референт г. М. Димитријевић: „Ја сам у осталом уверен, да се с Германом не може радити.“ Осим ситнијих предмета претресан је предлог пододбора о буџету, као и предлог школског савета, који се односи на потпуније предавање економије на учитељској школи у Сомбору. Известилац г. В. Муачевић поднео је посебан предлог у тој ствари, који је у главноме примљен. Одбор петнајсторице свршиће сутра свој рад и разићи ће се.

Нови Сад, 15. маја.

Данас је била седница одбора за српско народно позориште. Решено је, да главна скупштина буде на Иван-дан, 24. јуна.

Најновије вести.

— Руски цар вратио се с пута у Москву. Дочекала га је множина народа а градоначалник Москве изнео је пред цара хлеб и со те рекао ово:

„Прими овај лебац и со, као знак наше љубави и верности. Ти долазиш са благословеног југа, ти си оживио црно море. **Наша нада и вера састоји се у том, да ће хришћански крст да заблиста на цркви Аје-Софије.** Тако мисли и у то верује — Москва.“ Цар је одпоздравио градоначалника са речима, да му је мило што се налази у средини своје прве престонице.

Овај говор градоначалника московског узбунио је је сву страну штампу. Сви верују, да је цар знао, да ће га у Москви тако поздравити, и да је дошло време, да Русија испуни тестамент Петра Великог и заузме Цариград.

— У Бугарској је ивабран 41 владин посланик а 4 опозиционара. На неким местима било је крви. На 14 места су нужни накнадни избори, јер већином је дошло тако мало бирача, да се није могао одржати избор. У опште положај Каравелов није тако чврст, као што се представља

— Из Атине јављају: „Трикупис ће предложити скупштини, да број посланика смањи 150.“ (Сад има 245 посланика.)

— Из Беча јављају: „Ратно министарство је закључило, да при новачењу (асентовању војника) комисија не каже одмах новаку, да ли је способан за војника, но да својство новака убележи у књигу. Ко је способан и колико их је способних то ће се тек доцније јавити. Ова ће наредба још ове године ступити у живот.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 15. маја у вече.)

Москва. Цар је држао данас велику војничку смотру, која је сјајно испала. Руске новине пишу о скорој акцији Русије. (Види „најновије вести“ у данашњем броју „Заставе“.)

Ситнице.

План Петра великог. — У Русији се озбиљно баве питањем о вези Белога мора са Источним, а преко језера Ладоге. Морски пут којим су се до сад везивала ова два мора, дугачак је 1500 морских миља. Кад би се прокопао канал на језеро Ладогу, смањио би се овај пут за читаву трећину. Пошто су језера Ладога и Онега већ везана каналима са финским заливом, те остаје још да се веже Ладога са Белим морем, и ствар је свршена. Предрачун износи од прилике само 18 милијуна динара. Канал ће трговину знатно оживити, и индустрија гвожђа у оњешком округу поново ће васкрснути. Овај план смислио је био још Петар Велики.

Потпуно издање књижевних радова Т. М. Достојевскога у 6 књига већ је довршено у штампи. У првој књизи има и кратак нацрт живота и списатељског рада Достојевсковог, који је написао Д. В. Аверкијев, и портрет покојников с његовом факсимилом.

Немачка књижевност 1885. године. На немачком језику изашло је прошле године 15.931 књига и брошира, и то 409 укупних дела књижевне и библиографске природе, 1391 богословске, 1483 дела из области правословља, политике, статистике и саобраћаја, 904 лекерска, 851 природњачко хемичко и апотекарско, 136 философских и 2196 педагошких и гимнастичких, 520 почетничких дела, 710 дела о старим класичким и источњачким језицима и старонемачкој књижевности, 777 из историје, биографије, мемоара и дописивања, 435 из географије и путовања, 252 о математици и астрономији, 435 о рату и коњима, 727 о трговини и производњи, 507 грађевинских, техничких, жељезничких, рударских и лађарских, 108 о шумарству и лову, 419 о домоводству, пољопривреди и вртарству, 1345 на пољу лепе књижевности (романа, спевова, драма и т. д.), 660 дела о вештини и стенографији, 712 списа за народ и календара, 21 спис „слободних зидара“, 330 смешаних списа и најпосле уз то и 374 карте (мапе).

Клуб самоубијца. Како је Америка у свему оригинална, нека и овај пример покаже: У сједињеној држави Конектикут у месту Данбиру образовало се друштво, коме је сврха, да сахрани из друштвене благајне свакога свога члана, који би сам себи живот одузео! — Заиста нечувено, а та мисао могла се је само у главама оригиналних Американаца породити!

Нови брзојав. Француско поштарско и брзојавно министарство бави се сада питањем, како би увело типичне брзојаве, које је изумео Етјен де Фодор. Систем овога брзојава састоји се у том, да се на месту, где се брзојав прима, не брзојавља писано, него типичан слог или стеоротипни отисак (Cliché) онога новинарскога чланка, који се појединим листовима брзојавља. Саборско извешће, говори, трговачке вести, срећке и т. д. сложиће се на месту, где се брзојав преда и онда ће се тај слог брзојавити. На месту, камо се брзојав шаље добија се онда веран отисак и одмах се може штампати дати. Тако се могу читаве стране гладских листова за један сат покрајинским листовима брзојавити, јер је брзојав у стању да брзојави за један сат 4000 речи. Апарати су врло прости и раде автоматично.

Број становника у источној Румелији. Према последњем бројању људства има у источној Румелији 942.680 душа; од ових 476.462 људи и 466.248 жена. Земља је подељена у 6 департмана, који се сад зову: „срезови“, од ових броји срез филипопољски 226.155 душа, срез татарбазарџијски 131.775 хаслијески 122.095, ескизагарски 194.444, сливновски 156.328 и бургаски 117.857 душа. Према овом броју становника Румелија ће давати 91 посланика за народно собраније.

Добар одговор. У једном се друштву говорило о Куковим путовањима; једна дама, која је учествовала у разговору, упита професора Енглеза, да ли је Кук у свом првом путовању погинуо. Досетљив научењак одговори врло озбиљно: „Јест, госпођице, али он није много марио за то, јер је одмах после смрти своје предузео друго путовање.

Утишавање буре. Капетан хамбуршког парода „Бохемија“ јавља, да је у својој последњој врло бурној пловидби ка Њујорку употребио зејтин као врло добро средство за утишавање таласа при најжешћој бури. Пошто је излио више тулума пуних зејтина и кучине у море са стране ветрова, на један пут преста узбурканост на мору, т. ј. таласи изгубише своју силу на неколико метара одстојања од лађе. Употреба зејтина за један сат износи од свакога тулума но 1 фунту, дакле маленкост, ако се само може употребити то средство при бури.

Уредништву нашега листа стигло је на приказ:

На селу и пољу слике и прилике из српског народног живота. Написао П. Адамов. I. (Издање уредништва „Стражилова“). У Н. Саду. Штампарија А. Пајевића. 1886. Цена 60 н.

Гусле, књижевни часопис. Год. II. бр. 2. Излази сваког 15. и 30. од месеца маја 1886. 3—5 штампаних табака 8°. Власник и уредник Св. Љ. Гавриловић. Издавалац: Трговачка штампарија. Београд 1886. Цена до краја 1886. 4 фор. а за стране земље 5 ф.

Газета А. Гатцука. Бр. 12. Илустрован руски забавно поучан лист излази сваке недеље једанпут у Москви. Цена 4 рубље на годину.

Старинар српског археолошког друштва, излази у Београду 4 пута годишње. Цена?

Гудало, часопис за унапређење свирке. Уређује Милан Петровић. Излази месечно једаред с прилогом једне музикалије. Цена 8 ф. 80 н., а без прилога 2 ф. У В. Кикинди. Штампарија Ј. Радака.

Историја десет година (1830—1840) од Луја Блана превео Влад. Милојевић. Књига прва свеска 1. Свака свеска излази сваки 15 дана. Биће 40 свезака. Цена свакој свесци 22 новч. Наручбине се шаљу г. Влад. Милојевићу **Београд** Добрачина улица бр. 13.

✝

Јављамо свима сродницима и познаницима да нам је наш никад незаборављени муж односно отац

Антоније (Давид) Токалић
адвокат

20. о. м. после краткога ал тешкога боловања у 70. год. преминуо.

Ожалошћени: Александра супруга, Марија удата Кениг кћи, Јован син, Антоније Кениг зет, Антоније, Емилија унучад.

I. ц. кр. овлашћено дунавско паробродско друштво.

РЕД ПЛОВИДБЕ
ПОШТАНСКИХ И ОСОБНИХ ПАРОБРОДА
од 16. марта 1886. до даље наредбе.

ИЗ НОВОГ САДА У ТИТЕЛ: понедељником и петком у 6 сати у вече.

ИЗ НОВОГ САДА У СЛАНКАМЕН-ТИТЕЛ И ДАЉЕ ТИСОМ: средом и суботом у 5½ сати после подне.

ИЗ НОВОГ САДА У ЗЕМУН-БЕОГРАД: сваки дан у 5½ сати после подне.

ИЗ НОВОГ САДА У ОРШАВУ-ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у 5½ сати после подне.

ИЗ НОВОГ САДА У ЦАРИГРАД ПРЕКО РУШЧУК-ВАРНЕ: недељом у 5½ сати после подне.

ИЗ НОВОГ САДА У БУДИМПЕШТУ: сваки дан у 10¾ сати пре подне.

Нови Сад, 15. марта 1886. **Агенција.**

Ред пловидбе
помесног пароброда „Нимфе.“

Из Каменице у Нови Сад:
Пре подне: 5, 6, 8, и ¾10 сахата.
После подне: 2, 4, 6 и ½8 сахата.

Из Новог Сада у Каменицу:
Пре подне: ½6, 7, 9, и 11 сахата.
После подне: 3, 5, ½7 и 8 сахата.
Недељом и свецем по потреби.

ОГЛАСИ.

ЈАВНА ДРАЖБА.

Новосадска срп. правосл. црквена општина издаје под закуп од 1. августа о. г. на даље три године 296 1578/1500 новосадских ланаца земље из закладе Луке Миланковића и Марије Петровићке лежећих на „Камендину.“ Дражба ће се држати у недељу 25. маја (6. јуна) о. г. после подне у 2 сата код ченејске салашке цркве. Лицитанти имају предходно положити 10% вадијума, а остале услове даваће главни тутор општински г. Мита Стефановић сваки дан пре подне у општинској писарници.

У Новом Саду 13. (25.) маја 1886.

1-1 **Црквени одбор.**

ТРГОВАЧКИ ПОМОЋНИК
(СРБИН) 3—3

српском, немачком и у неколико мађарском говору вешт, тражи се за мешовиту радњу. Обратити се администрацији „Заставе.“

Реелан и најјефтинији набављачки извор.
„ГАРАНТОВАН УТАКМИЧКИ НАМЕШТАЈ“
ТОДОР ДИМОВИЋ 36-38
БЕЧ
I. Wipplingerstrasse № 27.
НАМЕШТАЈА СВАКОВРСНИХ И У СВАКОМ СТИЛУ.
Илустровани ценовници шаљу се бесплатно и франко.

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.